

SPodbujanJE STRPNOSTI IN SPREJEMANJE DRUGAČNOSTI V ŠOLI
Raziskovalna naloga, 2006

KAZALO

1. UVOD.....	2
2. PRAVICA BITI DRUGAČEN – KAKO JO RAZUMEMO.....	3
3. MLADOSTNIKI IN NJIHOVA PRAVICA DO DRUGAČNOSTI.....	5
4. SPOZNAJMO DRUGAČNOST – DISKRIMINACIJA, KSENOFOBIJA, REVŠČINA, SPLOŠNE ČLOVEKOVE PRAVICE.....	7
4. 1 RAZISKOVALNA VPRAŠANJA.....	8
4.2 ANALIZA PODATKOV IN INTERPRETACIJA.....	8
4.2.1 Kaj razumeš pod pojmom drugačnost (biti drugačen od drugih)?.....	8
4.2.2 Ali meniš, da je pravica do drugačnosti zagotovljena v vsaki družbi?.....	9
4.2.3 Ali meniš, da lahko na naši šoli, v razredu, izražaš svojo drugačnost in si zato cenjen?.....	10
4.2.4 Kako si se počutil, če si odigral neprijetno vlogo (npr. 27-letni brezdomec)?.	10
4.2.5 Kako si se počutil, če si odigral prijetno vlogo (npr. hči ameriškega veleposlanika)?	12
4.2.6 Če si napredoval korak za korakom, si resnično razmišljal, kaj zate to pomeni?.....	13
4.2.7 Kaj si občutil, če ob igri posamezne vloge nisi mogel napredovati korak za korakom?.....	14
4.2.8 Ali si po končani delavnici pričel drugače razmišljati o pravici biti drugačen?.....	15
4.2.9 Kaj bi ti sam lahko naredil kaj naredil, da bi se z vrstniki še bolje razumel in sprejemal njihovo drugačnost?.....	15
5. SKLEP.....	17
6. LITERATURA.....	18
PRILOGA 1 – ANKETA.....	19
PRILOGA 2 - DELAVNICA STOPI KORAK NAPREJ.....	21

SPODBUJANJE STRPNOSTI IN SPREJEMANJE DRUGAČNOSTI V ŠOLI Raziskovalna naloga, 2006

1. UVOD

Naša družba je bolj raznolika, kot se tega zavedamo. V stik z drugačnostjo prihajamo tudi v šoli, saj jo obiskujemo učenci iz različnih kulturnih ozadij. Zato se moramo pravilno spoprijeti z nastajajočimi težavami. Potruditi se moramo spodbujati strpnost med vse bolj raznolikimi vrstniki. Drugačnost moramo predstaviti kot izziv, ne pa kot nekaj, česar bi se bilo treba bati. Drugačnost je tudi pravica in ima podoben pomen kot pravice biti svoboden, enakopraven itd.

Namen naše raziskovalne naloge je predstaviti drugačnost kot našo temeljno pravico, ki pa smo jo preizkusili in se je naučili v obliki delavnice. Devetošolci smo izpeljali delavnico o drugačnosti skupaj s pedagoginjo, gospo Urško Poljanšek, ki je tudi mentorica naše raziskovalne naloge. Cilj te delavnice je bil, da se mladi skušamo naučiti znanja in spretnosti, ki bi nam omogočali, da sami pozitivno prispevamo k reševanju težav, ki se tičejo drugačnosti drugih, pa tudi nas samih. Namen raziskovalne naloge pa je predstaviti ugotovitve, kako smo občutili to drugačnost, in predstaviti sklepe, ki smo jih sprejeli ob koncu delavnice. Devetošolci kot mladostniki občutimo drugačnost že med sošolci, svojimi vrstniki. Premalo pa se zavedamo, kako bi bilo, če bi bili druge narodnosti ali pa bi bilo dovolj že samo to, da bi živeli v drugem okolju, kjer sta jezik, vera in mentaliteta narodov drugačna. Delavnica o spoznavanju drugačnosti nam je vsaj za eno šolsko uro omogočila, da smo preko igre vlog začutili, kaj pomeni biti drugačen, kaj si lahko privoščimo v družbi in česa ne, kje in zakaj nastopijo ovire, komu se dogaja krivica in podobno. Ugotovitve in naša razmišljanja same delavnice bodo predstavljena v empiričnem delu in v zaključku raziskovalne naloge.

2. PRAVICA BITI DRUGAČEN – KAKO JO RAZUMEMO

Korenine zgodovinskega razvoja človekovih pravic zasledimo v vseh velikih svetovnih dogodkih, saj je uveljavljanje človekovih pravic osnova vsakega boja za svobodo in enakopravnost. Temeljne človekove pravice, kakršni sta spoštovanje človekovega življenja in človekovo dostojanstvo, so del večine svetovnih religij in filozofij. Človekove pravice pripadajo ljudem že zato, ker so človeška bitja. Človekovih pravic ni potrebno kupiti, si jih prislužiti ali podedovati; so neodtujljive. Nihče jih nima pravice iz kakršnega koli razloga komu odvzeti. Kot velja, da ima vsaka oseba človekove pravice, velja tudi, da je vsaka oseba dolžna spoštovati človekove pravice drugih. Poznamo tudi različne kategorije pravic, in sicer: državljanske in politične pravice, ekonomske, socialne pravice in okoljske, kulturne ter razvojne pravice (Prvi koraki, 1999). Pravico do drugačnosti lahko umestimo med socialne, kulturne in razvojne pravice.

Obstajajo celo modeli učenja človekovih pravic, usmerjeni na tri glavna področja (Kompas, 2005, str. 16):

- poudarjanje razumevanja in zavedanja tematike človekovih pravic, da bi ljudje prepoznali kršitve človekovih pravic;
- razvijanje spretnosti in sposobnosti, potrebnih za zagovarjanje človekovih pravic;
- razvijanje spoštljivega odnosa do človekovih pravic, tako da ljudje namenoma ne kršijo pravic drugih.

V svetu vse bolj narašča prepričanje, da bi moralo biti veliko več pozornosti usmerjene v učenje mladih o človekovih pravicah. Ne le zaradi tega, ker je to pomembno za družbo, marveč tudi zaradi dejstva, ker mladi cenijo izkušnje, pridobljene ob tovrstnih aktivnostih. Sodobna družba, še posebej pa mladina, se vedno bolj sooča s procesi socialne izključenosti, verskimi, etničnimi in narodnostnimi razlikami ter s prednostmi in slabostmi naraščanja globalizacije. Učenje človekovih pravic vključuje ta pomembna področja in lahko pripomore k razumevanju različnih zaznavanj, prepričanj, odnosov in vrednot moderne večkulturne družbe. Posameznikom pomaga najti način, kako uporabiti to raznolikost v pozitivne namene (Kompas, 2005).

SPODBUJANJE STRPNOSTI IN SPREJEMANJE DRUGAČNOSTI V ŠOLI

Raziskovalna naloga, 2006

Za razumevanje in upoštevanje pravice o drugačnosti moramo ljudje biti zelo strpni. Vendar moramo tudi razumeti, kaj drugačnost pomeni. Ta pojem smo poiskali v leksikonu in ugotovili, da drugačnost pomeni različnost, raznolikost. Ljudje imamo različne kvalitete, značilnosti, vrednote, prepričanja in navade. Toleranca do drugačnosti se prične z dopuščanjem drugačnosti in z učenjem od drugačnih. Netoleranca do drugačnosti pa se kaže v mnogih oblikah: rasizem, seksizem, antisemitizem, homofobija... (Leksikon, 1994).

Za samo razumevanje strpnosti moramo opredeliti še en pojem, ki se navezujejo na strpnost. To je toleranca, ki prav tako pomeni strpnost. Je vrlina, ki se v naši družbi še ni dovolj razvila. Gre za priučeno socialno veščino; biti strpen do nečesa pomeni tudi spoštovati drugačnost. Človek, ki je toleranten do soljudi, sprejema drugačnost in je sposoben dojemati različnost: »Ti in jaz sva različna. Različno izgledava. Različno misliva. Različno se izražava. O mnogih stvareh se ne strinjava, vendar to za naju ni moteče.« Če bi takole razmišljali vsi ljudje, bi bilo med nami več prijateljstva, pozitivnih odnosov in mirnega življenja.

Mnogokrat ljudje niso strpni, ker so podvrženi stereotipom. Stereotip je poenostavljena generalizacija določene skupine ljudi. Vsi smo nagnjeni k posploševanju, kar pomeni, da nove informacije in ideje razvrščamo v ustrezne kategorije. Obstajajo pozitivni in negativni stereotipi. Pomembno je, da smo do določenih stereotipov neopredeljeni in da skušamo stvari čim boljše razumeti, zato da nimamo lastnih stereotipov (Palomares, <http://194.249.252.226/ekonomska/zivljenje/stran19.htm>, 30. 3. 2006).

Skozi delo in igro vlog v naši delavnici smo skušali razumeti stereotipe o posameznih narodih in naša napačna prepričanja o njih tudi razumeti ali celo spremeniti. To je način, da se poskušamo naučiti biti strpni in dopuščati pravico do drugačnosti drug drugemu. Menimo, da šola ne more rešiti vseh problemov, lahko pa napravi veliko za izboljševanje odnosov, zmanjševanje napetosti in konfliktov med učenci z različnimi sposobnostmi, lastnostmi... Spodbudno je lahko že to, da šola uvede norme in pravila, ki podpirajo drugačnost in predvidevajo sankcije za vsakršno nadlegovanje drugačnih. Šola lahko postane ustanova z

zdravim odnosom do drugačnosti, kar se kaže v dobri šolski klimi. Učenci, ki obiskujemo tako šolo, se ne bojimo drugačnosti in se ne skrivamo pred dejstvom, da smo ljudje različni, pač pa s pomočjo pestrosti, ki jo nudi drugačnost, bogatimo svoje izkušnje.

3. MLADOSTNIKI IN NJIHOVA PRAVICA DO DRUGAČNOSTI

Mladostniki so mladi ljudje, ki se poslavljajo od varnega, udobnega otroštva. Spogledujemo se z odraslostjo, ki je za nas izziv; prinaša nam več svobode, česar se hkrati veselimo in bojimo. Je neke vrste poslavljanje od znanega, varnega, udobnega in je podajanje na pot, ki je neznan, mikavna, včasih polna strahov. Značilnosti obdobja mladostništva so:

- telesna rast je izredno hitra;
- razvoj abstraktnega mišljenja;
- impulzivno reagiranje;
- razpoloženje se hitro spreminja;
- spremeni se vedenje - mladostniki so skrivnostni, želijo biti sami;
- razpeti so med družino in vrstnike - če se počutijo med vrstniki sprejete, pomeni to zanje potrditev njihove vrednosti;
- kritični so do sebe in do vsega dogajanja zunaj sebe.

Mladostniku pa šola ni samo kraj, kjer pridobiva nove informacije, temveč je tudi kraj, kjer preverja svojo sprejetost med vrstniki. Zanj je zelo pomembno, kako se počuti med sošolci in v odnosu do profesorjev. Med njimi se uči deliti tako veselje ob uspehih kakor tudi prenašati neuspeh in težave. Uči se, kaj pomeni biti prijatelj, kako se dokazovati in potrjevati. Zelo pomembno pa je tudi vzdušje v šoli. Učenci morajo vedeti, kaj je v šoli dovoljeno in kaj ne, kaj se od njih zahteva, kakšne so posledice prekrškov. V šoli se ne želijo počutiti kot številke, temveč biti sprejeti kot osebnosti. Mladostnik želi videti tudi posledice svojega truda, kar so v večini primerov ocene (<http://www.prim-nov.si/starsi.html#6>), 30. 3. 2006).

Mladostniki imajo veliko energije, zagnanosti, sposobnosti in izvirnosti. Šola je možnost, da vse te sposobnosti rodijo sadove. Razvijala naj bi vedoželjnost, veselje do raziskovanja sveta, v katerem živimo, pa tudi samega sebe. Kaj narediti, da bi bili mladostniki strpnejši in da bi si drug drugemu priznavali pravico do drugačnosti? Menimo, da je to najlažje, če se veliko pogovarjamo med seboj in z odraslimi. Pogovor je izmenjavanje - sporočanje lastnih misli in občutkov in sprejemanje - poslušanje sporočila našega sogovornika. Če se želimo dobro pogovarjati, moramo znati jasno oblikovati sporočilo in najti primeren način, da ga sporočimo sogovorniku. Pomemben del pogovora pa je poslušanje, ki nam omogoča, da se na sprejeto sporočilo ustrezno odzovemo. Dobro poslušati ni lahko. Potrebno si je, vzeti čas in biti tudi z

SPODBUJANJE STRPNOSTI IN SPREJEMANJE DRUGAČNOSTI V ŠOLI

Raziskovalna naloga, 2006

mislimi in čustvi pri tistem, kar poslušamo (<http://www.prim-nov.si/starsi.html#6>), 30. 3. 2006). Ker pa je pogovor edini način sporazumevanja, ki ga imamo ljudje na voljo, je pomembno, da se potrudimo, da se naučimo pogovarjati. Osnova vsakega pogovora pa je, da svojega sogovornika spoštujemo ne glede na to, koliko je star.

V to dinamično obdobje odraščanja sodijo tudi pomembne odločitve. Le-te so včasih težke, ker se mladostniki še ne poznamo dovolj dobro, večkrat so nam neznanca naši lastni interesi in sposobnosti. Starši imajo pri teh odločitvah pomembno vlogo. Ne gre za to, da bi se odločali namesto nas ali na nas pretirano vplivali, morajo pa nas podpirati v naših odločitvah. Starše mora zanimati, kaj delamo mladostniki v šoli. Z nami morajo deliti naše uspehe, težave, dvome, strahove, krivice in veselje. Zanimanje staršev je tudi podpora profesorjem, da se ne počutijo osamljeni v svojem prizadevanju, da bi se mladostniki kaj naučili in pripravili za življenje. Tako nas tudi starši lahko naučijo strpnosti in to ne samo za šolo, temveč tudi za življenje, in menimo, da so prav starši tisti prvi, ki nam dopustijo biti drugačni.

Šola je torej prostor za medsebojne odnose s sošolci in profesorji. V njej se oblikujejo in usposablajo predvsem v vztrajnosti, samodisciplini, prilagajanju ter uveljavljanju. Učijo se veseliti ob uspehih in prenesti tudi poraze. Ob tednu otroka (prvi teden meseca oktobra) smo v letošnjem šolskem letu govorili tudi o drugačnosti, saj je bila tema tedna otroka Vsak otrok ima pravico biti drugačen. Gospa pedagoginja Urška Poljanšek, je z nami izpeljala krajšo delavnico, kjer smo devetošolci prav preizkusili to drugačnost in preverili, koliko smo strpni. Opis poteka delavnice sledi v naslednjem poglavju, ob koncu pa bomo povzeli tudi svoje sklepne misli, ki smo jih oblikovali ob zaključku te delavnice.

SPODBUJANJE STRPNOSTI IN SPREJEMANJE DRUGAČNOSTI V ŠOLI Raziskovalna naloga, 2006

4. SPOZNAJMO DRUGAČNOST – DISKRIMINACIJA, KSENOFOBIA, REVŠČINA, SPLOŠNE ČLOVEKOVE PRAVICE

Izvajalka delavnice je bila šolska svetovalna delavka, gospa Urška Poljanšek. Izvedla je delavnico, ki je trajala 1 šolsko uro in sicer dne 29. 9. 2005 in 3. 10. 2005, posebej v 9. a in posebej v 9.b razredu. Šlo je za delavnico (delavnica izvedena po navodilih priročnika »Učenje mladih o človekovih pravicah«, str. 214), kjer je potekalo tako skupinsko kot individualno delo, ob koncu pa je sledil razgovor. Navodila delavnice so se nahajala v priročniku za učenje mladih o človekovih pravicah (str. 214). Naslov delavnice je bil Stopi korak naprej.

Delo je potekalo po naslednji navodilih: učenci so pridobili kartice za igro vlog (vloga določena – glej prilogo 2), ki jih niso smeli pokazati sošolcem. Morali so se vživeti v vlogo in jo tudi odigrati s pomočjo svoje domišljije. Nato so se razvrstili drug ob drugem kot na startni črti. Pedagoginja je prebrala seznam situacij oz. dogodkov in vsakič (glej prilogo 2), ko je kateri izmed učencev lahko odgovori z da (glede na to, koga je predstavljal), je stopil korak naprej; če je na dano situacijo odgovoril z ne, je ostal na mestu, kjer je bil. Na koncu so si sošolci zapomnili svoj končni položaj in razmislili, zakaj so se premikali.

Pričela se je razprava, kako smo se učenci počutili, ko smo ali pa nismo stopali naprej korak za korakom. Pri tem smo bili opozorjeni na človekove pravice, ki so jih v posamezni vlogi čutili sošolci ali pa so jim bile odvzete. Pogovorili smo se tudi o tem, kako ta vaja kaže odsev naše družbe. Skozi delavnico so sošolci poskušali doživeti, kaj pomeni biti drugačen v njihovi družbi. Ker pa smo seveda vsi to drugačnost občutili na poseben način, smo izvedli krajšo anketo, s katero smo zbrale občutja in misli vseh učencev, ki so sodelovali v tej delavnici. Odgovori so prikazani v naslednjem podpoglavju.

Slika 1:

Pričetek delavnice

SPODBUJANJE STRPNOSTI IN SPREJEMANJE DRUGAČNOSTI V ŠOLI

Raziskovalna naloga, 2006

4.1 RAZISKOVALNA VPRAŠANJA

V anketi je zastavljenih 9 vprašanj odprtega in zaprtega tipa. Namen raziskave je bil izvedeti, kako sošolci razumejo pravico drugačnosti, in kaj narediti, če jo kršimo. Z ostalimi vprašanji smo želele izvedeti, kako so se sošolci počutili od igranju tako pozitivnih kot negativnih vlog oziroma osebnosti. Skušale pa smo tudi izvedeti, če so sošolci ob koncu delavnice spremenili mnenje o pravici do drugačnosti in kaj lahko sami naredijo, da bi pravico resnično dopustili drug drugemu.

Podatke smo zbirale učenke same z anketnim vprašalnikom, ki smo ga predhodno pripravile s pomočjo naše mentorice. Nanj je v mesecu aprilu odgovorilo 24 učencev 9.a in 9.b razreda. Podati so prikazani v tabelah (ponekod z navedbo odstotne vrednosti) in tudi v grafični obliki. Pod grafi in tabelami so navedeni komentarji.

4.2 ANALIZA PODATKOV IN INTERPRETACIJA

4.2.1 Kaj razumeš pod pojmom drugačnost (biti drugačen od drugih)?

DRUGAČNOST	Št. odgovorov
da se razlikujem po premoženju	4
invalidi (kakorkoli prizadeti)	6
druge narodnosti	1
drugačen po barvi kože	1
drugačen sem od drugih	7
nisem povprečen	2
imam drugačne lastnosti in sposobnosti kot drugi	4
nimam istega življenja	1
drugačen sem po notranjosti	1
druge vere	2
nisem enakovreden z drugimi ljudmi	1
zaprt sem vase in se ne vključujem v družbo	1

Ugotovili smo, da si sošolci pod pojmom drugačnost predstavljajo različne stvari. Za nekatere drugačnost pomeni drugačno duševno ali fizično stanje ali pa materialne dobrine. Tretjina sošolcev je ocenila, da so enostavno drugačni od drugih, s čimer se seveda strinjamo, vendar nam je žal, da se niso opredelili, v kakšnem smislu. Bolj ali manj se vsi zavedamo, da imamo

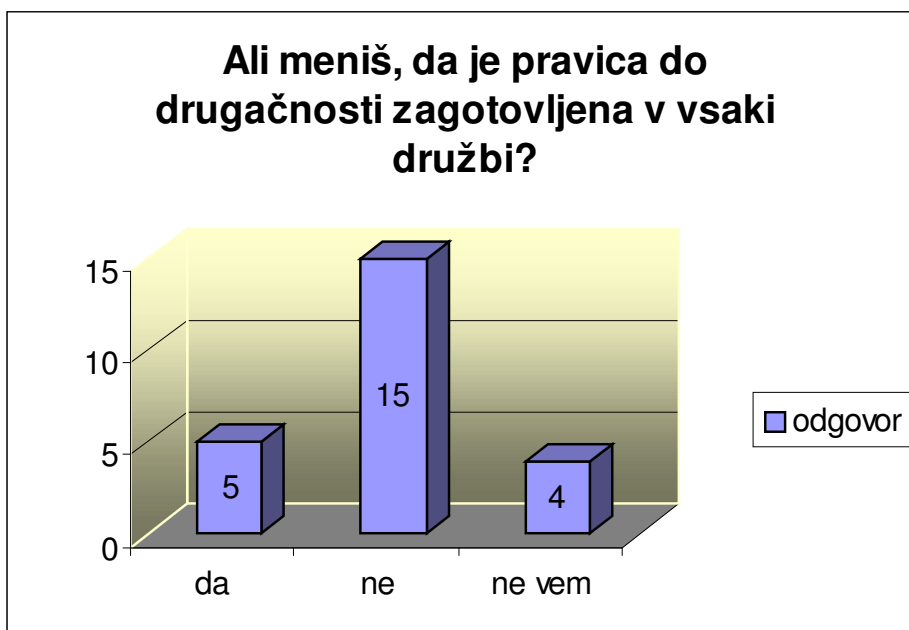

SPODBUJANJE STRPNOSTI IN SPREJEMANJE DRUGAČNOSTI V ŠOLI

Raziskovalna naloga, 2006

drugačne sposobnosti in lastnosti in tudi prav je tako. Nekdo od sošolcev je omenil tudi, da smo si drugačni po notranjosti. Zanimivo pa je, da bi pričakovali, da bo prav ta »notranjost« dopuščala, da bomo drug do drugega strpni in si dovolili biti drugačni. Ugotavljamo, da vedno ni tako. Zanimivo se nam tudi zdi, da se ljudje ocenjujejo glede na premoženje, kar se nam ne zdi prav, saj ni pomembno, ali je človek reven ali bogat, spoštovanje in pravico do drugačnosti mora imeti vsak.

4.2.2 Ali meniš, da je pravica do drugačnosti zagotovljena v vsaki družbi?

Zelo veliko sošolcev je odgovorilo z ne, kar pomeni, da se v vsaki skupini najde kdo, ki ga otroci izpostavljajo in se norčujejo iz njega. Pravica do drugačnosti torej ni vsem zagotovljena. Med vrstniki zna biti precej nestrpnosti glede zunanjšega videza in načina obnašanja. Zato mladi potrebujemo pomoč odraslih, da nas pravilno usmerijo v našem razmišljanju in vedenju do drugih. Tudi v šoli je potrebno konflikte med vrstniki reševati skupaj z učitelji in svetovalno delavko. Marsikdaj učenec učencu naredi krivico, ker ne spoštuje njegove drugačnosti, ki se odraža v obliki vere, jezika, kulturnih navad. Razumemo, da se drug drugemu prilagajamo, opozarjamo pa, da mladostniki ne bi smeli sprejemati negativnih vzorcev vedenja in navad od svojih vrstnikov samo zato, da bi bili sprejeti v družbo. Menimo, da je v naši družbi pravica do drugačnosti veliko bolj spoštovana kot v

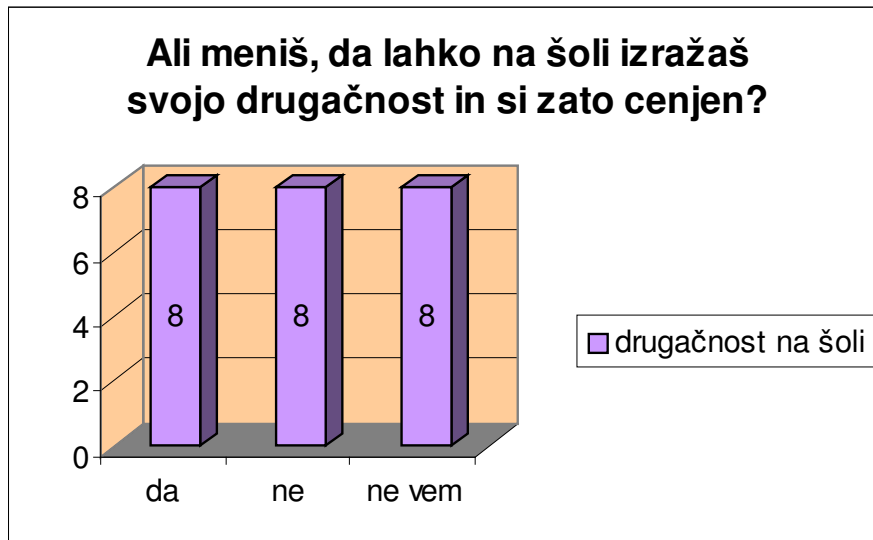

SPODBUJANJE STRPNOSTI IN SPREJEMANJE DRUGAČNOSTI V ŠOLI

Raziskovalna naloga, 2006

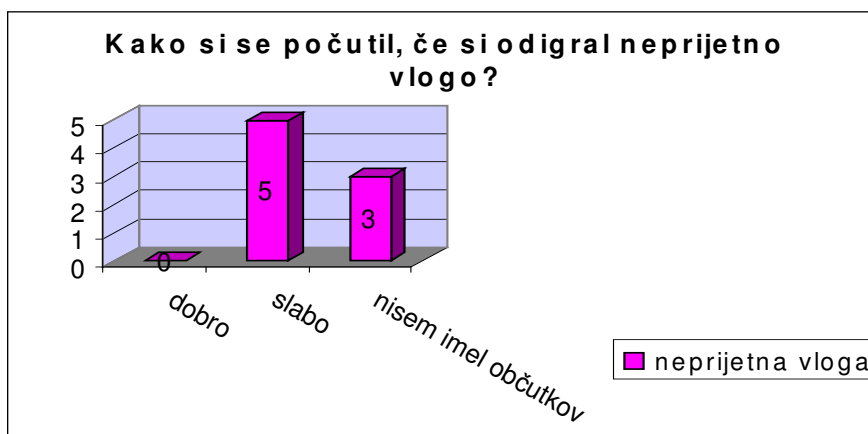
revnejših in gospodarsko nerazvitih državah. Prav tako ponekod pravico do drugačnosti omejuje vera in pa druge značilnosti družbe. Tega konkretno sicer nismo raziskovale.

4.2.3 Ali meniš, da lahko na naši šoli, v razredu, izražaš svojo drugačnost in si zato cenjen?

Mnenja so porazdeljena med vsemi tremi ponujenimi odgovori, kar pomeni, da nekateri sošolci dejansko izražajo svojo drugačnost in so priljubljeni, drugi tega ne počnejo, ostali sošolci pa ne vedo, kaj bi se naredilo, če bi bili drugačni. Vsi na drugačnost gledajo drugače. Nekateri menijo da veljajo več, ker imajo boljša oblačila, veliko denarja in si zato dovolijo obnašati drugače do tistih, ki si teh stvari ne morejo privoščiti. To drugačnost (glede zunanosti in oblačil) bi lahko na nek način tudi izničili kot na primer na nekaterih šolah v drugih državah, kjer nosijo otroci uniforme.

4.2.4 Kako si se počutil, če si odigral neprijetno vlogo (npr. 27-letni brezdomec)?

SPODBUJANJE STRPNOSTI IN SPREJEMANJE DRUGAČNOSTI V ŠOLI

Raziskovalna naloga, 2006

Na to vprašanje je odgovorilo le 8 učencev, ker so ostali sošolci odigrali pozitivno vlogo. Nekateri so to vzeli samo za igro, nekateri pa so spoznali, kako se počutijo ljudje v vsakdanjem življenju. Več kot polovica jih je povedala, da so se počutili slabo, saj so slišali različne stvari, ki jih prej morda sploh niso vedeli in si niso znali predstavljati, kako živijo ljudje v slabih življenjskih razmerah. Upamo, da so v tej igri spoznali slabe strani življenja, ki te lahko doletijo, če te npr. zanemarjajo starši, nimaš dokončane srednje ali osnovne šole in si finančno odvisen od države ali ljudi, ki ti lahko pomagajo. Trije učenci so odgovorili, da sploh niso imeli občutkov. Mislimo, da se ti učenci niso mogli vživeti v vlogo, ker niso navajeni takšnih življenjskih razmer. Upamo, da so spoznali, da se je v življenju vredno potruditi in učiti, čeprav marsikdo ne mara šole. Učimo pa se celo življenje in tudi pri tej delavnici smo se.

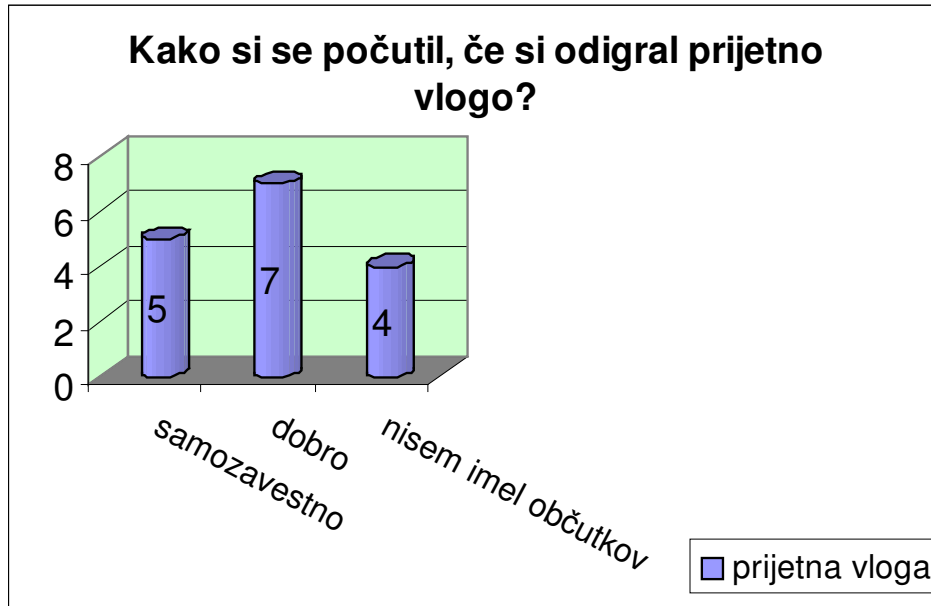
Slika 2: Vživeli smo se v vloge in pričeli napredovati

SPODBUJANJE STRPNOSTI IN SPREJEMANJE DRUGAČNOSTI V ŠOLI

Raziskovalna naloga, 2006

4.2.5 Kako si se počutil, če si odigral prijetno vlogo (npr. hči ameriškega veleposlanika)?

Na to vprašanje je odgovorilo le 16 učencev, ker so ostali sošolci odigrali negativno vlogo. Za razliko od prejšnjega grafa so tukaj rezultati malo boljši, ker so učenci odigrali pozitivno vlogo. Veliko se jih je počutilo dobro, nekateri so bili bolj samozavestni, za nekatere pa je bilo delavnica le igra in je niso doživeli. Pozitivna vloga se jim je zdela bolj zanimiva, saj smo sedaj v takšnih časih, ko bi vsak rad imel, kar si želi. Nekaterim je to omogočeno, spet drugim ni. To je predvsem odvisno od tega, v kakšnih službah so naši starši. Zelo veliko otrok, ki imajo vse, kar si želijo, ne zna spoštovati staršev in niso nikoli zadovoljni z malimi stvarmi. Nekatere pa starši malo razvajajo. Učijo jih tudi, da morajo starše spoštovati in jih ubogati, da se morajo do starejših vesti uvidevno ter jim nuditi pomoč, če jo potrebujejo.

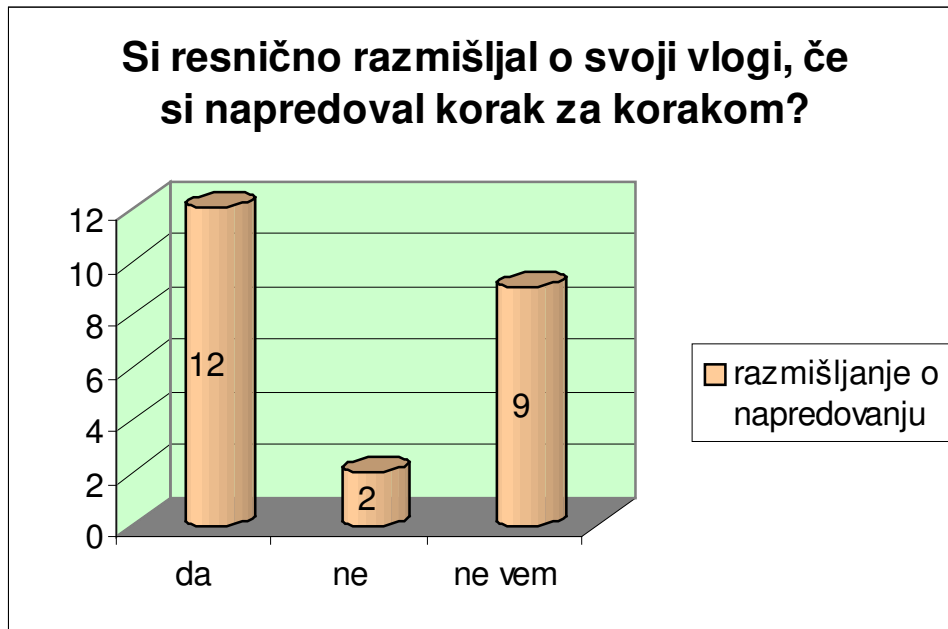
Slika 3: Sošolci, ki so odigrali negativne vloge, že ostajajo bolj zadaj.

SPODBUJANJE STRPNOSTI IN SPREJEMANJE DRUGAČNOSTI V ŠOLI

Raziskovalna naloga, 2006

4.2.6 Če si napredoval korak za korakom, si resnično razmišljal, kaj zate to pomeni?

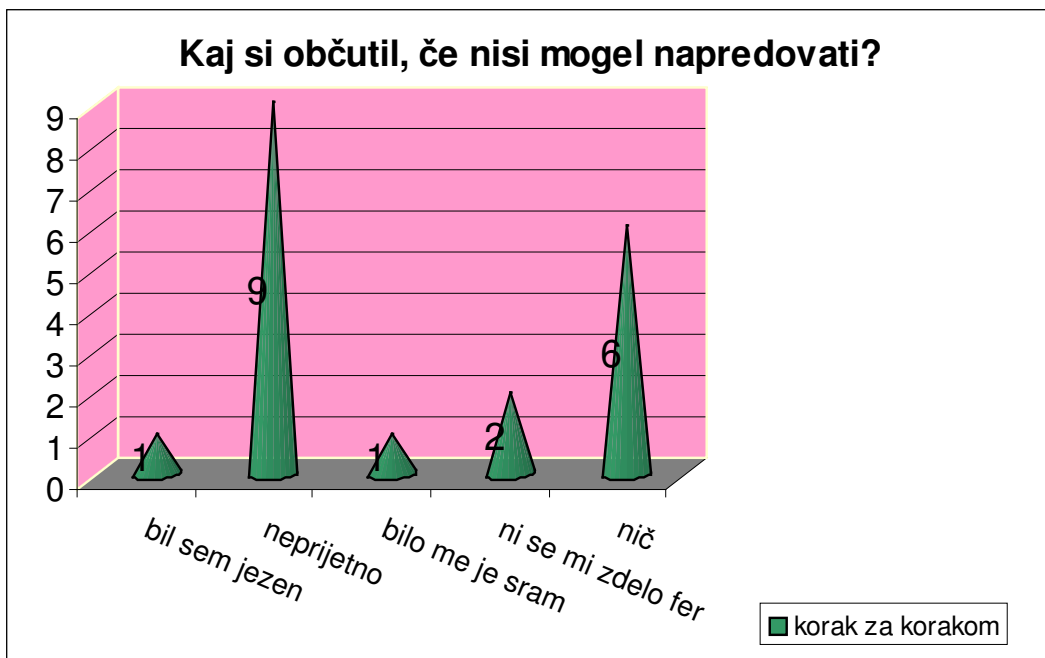
Na to vprašanje je odgovorilo 23 učencev, čeprav ob igri vlog niso vsi napredovali. Sploh pri negativnih vlogah je marsikdo napredoval samo korak ali dva. Kar veliko učencev je to igro vzelo zares in so spoznali, da je lepo, če nimaš velikih finančnih ali drugih težav. Devet učencev se ni znalo postaviti v vlogo, ki so jo dobili, saj so vajeni drugačnih razmer. Nekateri boljših, spet drugi slabših. Menimo, da so ob sami igri vlog zagotovo začutili, kaj pomeni biti diskriminiran, kako je, če si tarča predsodkov in posmehovanj. Ker je od same delavnice do sedaj preteklo že nekaj časa, menimo, da so nekateri že pozabili, kaj so razmišljali ob sami delavnici.

SPODBUJANJE STRPNOSTI IN SPREJEMANJE DRUGAČNOSTI V ŠOLI

Raziskovalna naloga, 2006

4.2.7 Kaj si občutil, če ob igri posamezne vloge nisi mogel napredovati korak za korakom?

Na to vprašanje je odgovorilo 19 učencev. Precej je bilo takšnih vlog, ki so ob določeni situaciji, ki jih je prebrala pedagoginja, dovolile napredovanje, (npr. ali imaš občutek, da družba, v kateri živiš, spoštuje tvoj jezik, kulturo in vero – glej prilogo 2). Kar nekaj sošolcev pa ni moglo napredovati. Veliko se jih je pri tem počutilo neprijetno, saj so se na nek način spopadli s težavami drugih ljudi. Nekateri niso občutili nič, nekatere je bilo sram, drugi so bili jezni, spet nekaterim pa se ni zdelo pravično. V tej nalogi so doživeli, kar nekateri doživljajo vsak dan, ampak še vseeno vidijo lepo in svetlo prihodnost. Menimo, da nam je prav ta nezmožnost napredovanja po korakih dala misliti, kaj pomeniti biti drugačen in ne imeti pravic.

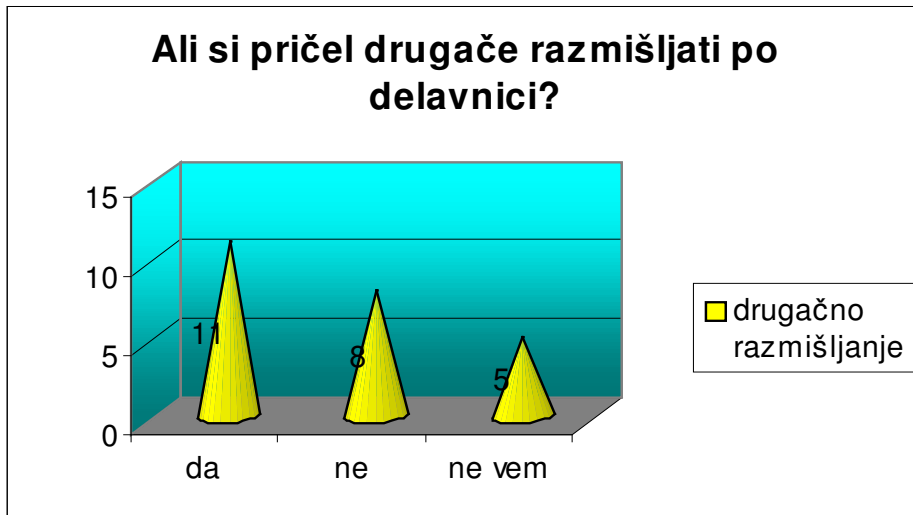
Slika 4:
Ostali sta samo dve sošolki, ki zaradi vloge nista mogli napredovati

SPODBUJANJE STRPNOSTI IN SPREJEMANJE DRUGAČNOSTI V ŠOLI

Raziskovalna naloga, 2006

4.2.8 Ali si po končani delavnici pričel drugače razmišljati o pravici biti drugačen?

Skozi igro so postali učenci resnejši in so spoznali, kako živijo ljudje, ki nimajo zagotovljenih človekovih pravic. Za nekatere je pa bila to še vedno igra in se niso zmenili zanjo. Po delavnici smo se tudi pogovarjali o tem, v kakšnih razmerah živijo drugi. Tisti, ki so odigrali vlogo, ki jim ni bila všeč, so začeli resnično razmišljati, kako se počutijo drugi, ki nimajo takšnega življenja, kot bi si ga vsak želel imeti. Tisti, ki so odigrali vlogo, ki jim je bila všeč in je takšno tudi njihovo življenje, po delavnici niso začeli nič drugače razmišljati. Pogovorili smo se tudi o tem, kaj pomeni biti drugačen v naši družbi, med mladimi, in ugotovili, da bi lahko bili še bolj strpni drug do drugega.

4.2.9 Kaj bi ti sam lahko naredil kaj naredil, da bi se med vrstniki še bolje razumel in sprejemal njihovo drugačnost?

KAJ LAHKO SAM NAREDIM	Št. odgovorov
spoznavanje kultur in spoštovanj navad	2
biti moram strpnejši	2
sprejeti je potrebno ljudi take, kot so	10
lahko bi bil prijaznejši	1
spremenil bi se, če bi lahko	1
družil bi se z vsemi brez predsodkov	1
spoštoval bi mnenja in lastnosti drugih	1
ne vem	6

SPODBUJANJE STRPNOSTI IN SPREJEMANJE DRUGAČNOSTI V ŠOLI

Raziskovalna naloga, 2006

Na vprašanje so sošolci različno odgovarjali. Podali so tudi več odgovorov hkrati. Največ pa jih je odgovorilo, da je potrebno ljudi sprejeti take, kot so. Ostali so menili, da je potrebno spoštovati različne kulture in navade ljudi in da moramo biti strpnější. Nekaj pa je bilo tudi učencev, ki na vprašanje niso znali konkretno odgovoriti. Prav bi bilo, da bi se čisto vsi zavedali, da lahko le z našimi konkretnimi dejanji in vedenjem dopuščamo drug drugemu biti drugačen. Menimo, da se o strpnosti moramo tudi učiti, zato smo ob koncu delavnice sklenili, da bi bilo dobro, da še kdaj preizkusimo s kakšno igro vlog oz. delavnico, ki bi nam prikazala, kako moramo ravnati.

Slika 5: vsi drugačni, vsi prijatelji

SPODBUJANJE STRPNOSTI IN SPREJEMANJE DRUGAČNOSTI V ŠOLI

Raziskovalna naloga, 2006

5. SKLEP

V tej delavnici smo spoznali, da moramo biti strpni do drugih, čeprav so drugačni od nas, imajo drugačno vero, drugačne socialne razmere.... Spoznali smo, kaj pomeni biti drugačen. Za nekatere drugačnost pomeni drugačno duševno ali fizično stanje ali pa materialne dobrine. Drugi vidijo drugačnost v naši notranjosti po tem, kar smo. Skušali smo tudi ugotoviti, zakaj ljudje niso strpni. Menimo, da zato, ker so podvrženi stereotipom, nespoštovanju njihovih pravic, pa tudi zaradi življenjskih razmer, za katere vemo, da niso povsod po svetu enake. Tudi v šoli se trudimo biti čim bolj strpni do sovrstnikov, prijateljev, učiteljev. Zato smo izvedle anketo med sošolci in z njo ugotovile, da tudi med nami prihaja do razlik in da vsi ne spoštujemo drugačnosti, kakor bi jo morali. Ker pa v šoli nismo le zato, da bi dobili znanje, ampak je pomembno tudi druženje, menimo, da je med vrstniki pravica do drugačnosti premalo zagotovljena. Vedno je med nami nekdo, ki je drugačen in se iz njega norčujejo. Vsi se strinjamo, da imamo pravico biti drugačni, pa vendar ugotavljamo, da ta pravica ni zagotovljena v vsakem primeru. Opažamo, da se močnejši spravijo na šibkejšega (npr. učenec, ki ima lepa oblačila in imajo doma veliko denarja, se znaša nad sošolcem, ki pa ima finančne težave in je socialno ogrožen). To seveda ni prav, a vsakdo se ne zna spoprijemat s tovrstnimi težavami, zato ob takšnih dogodkih potrebujemo pomoč odraslih.

Ker smo imeli v delavnicah razdeljene vloge, smo preko igre vlog lahko začutili, kaj pomeni biti drugačen. Tisti, ki so odigrali dobre vloge, so se večinoma počutili dobro in so dobili nekaj samozavesti. Tega smo si želeli prav vsi. Učenci, ki pa so odigrali »slabe« vloge, so lahko spoznali negativne strani življenja in pomanjkanja, ki so jih narekovale določene vloge v delavnici (npr. nedokončana šola, finančna odvisnost od države itd.). Upamo, da so spoznali, da se je v življenju vredno potruditi in učiti, da jim ne bo potrebno igrati takšnih vlog celo življenje. Po delavnici so nekateri učenci začeli razmišljati, kako živijo drugi ljudje, ki niso enaki kot mi. Pogovarjali smo se, kako je težko tistim v družbah, kjer zaradi različnih razlogov nimajo vsega, kar so si zadali v življenju. Prišli smo do zaključka, da moramo tudi sami kaj narediti, da zagotovimo in spoštujemo pravico biti drugačen. Večina sošolcev je v anketi tudi odgovorila, da moramo ljudi sprejemati takšne, kot so, saj ima vsak pravico biti svoj jaz. Prav bi bilo, da bi se tega vsi zavedali in bi s konkretnimi dejanji in vedenjem dopuščali drug drugemu biti drugačen.

SPODBUJANJE STRPNOSTI IN SPREJEMANJE DRUGAČNOSTI V ŠOLI

Raziskovalna naloga, 2006

6. LITERATURA

- KOMPAS : Priročnik za učenje mladih o človekovih pravicah, Ljubljana, DZS, 2005.
- Leksikon Cankarjeve založbe, Ljubljana, Cankarjeva založba, 1994.
- Prvi koraki : metodični priročnik za poučevanje človekovih pravic, Ljubljana, Amnesty International Slovenije, 1999.

INTERNETNI VIRI:

 S. Palomares, <http://194.249.252.226/ekonomska/zivljenje/stran19.htm>, 30. 3. 2006.

 <http://www.prim-nov.si/starsi.html#6>, 30. 3. 2006.

SPODBUJANJE STRPNOSTI IN SPREJEMANJE DRUGAČNOSTI V ŠOLI

Raziskovalna naloga, 2006

PRILOGA 1 – ANKETA

Dragi sošolec/sošolka. Spomni se, da si se preizkusil/a o drugačnosti na delavnici, ki jo je izvedla pedagoginja ob tednu otroka (lani oktobra). Dobil/a si listek z vlogo, ki si jo moral/a odigrati in stopati korak za korakom naprej odvisno od tega, kaj je tvoja vloga (oziroma oseba, ki si jo igral) dopuščala.

Zdaj nas zanima, kako si se počutil/a takrat (ob igranju vloge) in kaj je zate pomenila ta drugačnost. Zato te prosimo, da odgovoriš na spodnja vprašanja. Odgovori nam bodo služili za izdelavo raziskovalne naloge. Anketa je anonimna.

1. Kaj razumeš pod pojmom drugačnost (biti drugačen od drugih)?

2. Ali meniš, da je pravica do drugačnosti zagotovljena v vsaki družbi?

- a) Da b) Ne c) Ne vem

3. Ali meniš, da lahko na naši šoli, v razredu izražaš svojo drugačnost in si zato cenjen?

- a) Da b) Ne c) Ne vem

4.a Kako si se počutil, če si odigral neprijetno vlogo (npr. 27-letni brezdomec)?

- a) Dobro
b) Slabo
c) Nisem imel nobenih občutkov

4.b Kako si se počutil, če si odigral prijetno vlogo (npr. si hči ameriškega veleposlanika)?

- a) Počutil/a sem se samozavestno/samozavestnega
b) Dobro
c) Nisem imel nobenih občutkov

5. Če si napredoval korak za korakom, si resnično razmišljal, kaj zate to pomeni?

- a) Da b) Ne c) Ne vem

6. Kaj si občutil, če ob igri posamezne vloge nisi mogel napredovati korak za korakom?

- a) Bil sem jezen
b) Počutil sem se neprijetno
c) Bilo me je sram
d) Ni se mi zdelo pravično

SPODBUJANJE STRPNOSTI IN SPREJEMANJE DRUGAČNOSTI V ŠOLI
Raziskovalna naloga, 2006

e) Nisem občutil ničesar

7. Ali si po končani delavnici pričel/a drugače razmišljati o pravici biti drugačen?

a) Da b) Ne c) Ne vem

8. Kaj bi ti sam lahko naredil/a, da bi se med vrstniki še bolje razumel in sprejemal njihovo drugačnost?

Hvala!

SPodbujanJE STRPNOSTI IN SPREJEMANJE DRUGAČNOSTI V ŠOLI
Raziskovalna naloga, 2006

PRILOGA 2 - DELAVNICA STOPI KORAK NAPREJ

UČNI MATERIALI	
Kartice za igro vlog.	
Ti si nezaposlena mati samohranilka.	Ti si ilegalni prebežnik iz Kurdistan.
Ti si muslimansko dekle in živiš z globoko vernimi starši.	Ti si predsednik mladinskega podmladka trenutno vladajoče politične stranke.
Ti si hči lokalnega direktorja banke in študiraš ekonomijo na univerzi.	Ti si sin kitajskega priseljence, ki je lastnik uspešne restavracije.
Ti si 19-letni sin kmeta in živiš v oddaljeni gorski vasi.	Ti si hči ameriškega veleposlanika v državi, kjer trenutno prebivaš.
Ti si vojak na obveznem služenju vojaškega roka.	Ti si lastnik uspešne uvozno-izvozne firme.
Ti si invalidni mladenič, ki se lahko giblje samo s pomočjo invalidskega vozička.	Ti si upokojeni nekvalificirani delavec nekdanje tovarne čevljev.
Ti si 17-letno romsko dekle in nimaš končane osnovne šole.	Ti si dekle mlajšega umetnika, ki je zasvojen s heroinom.
Ti si HIV-pozitivna prostitutka srednjih let.	Ti si 22-letna lezbijka.
Ti si nezaposleni učitelj in živiš v državi, katere jezika ne znaš dovolj dobro.	Ti si manekenka po rodu iz Ukrajine.
Ti si 24-letni begunec iz Bosne.	Ti si 27-letni brezdomec.

SPODBUJANJE STRPNOSTI IN SPREJEMANJE DRUGAČNOSTI V ŠOLI

Raziskovalna naloga, 2006

Situacije in dogodki

Spodnji seznam preberite na glas. Za vsako trditvijo naredite kratek premor, da lahko nekateri udeleženci stopijo korak naprej in malce ocenijo svoj trenutni položaj glede na druge.

- V življenju še nikoli nisi imel resnih finančnih težav.
- Živiš v lepi hiši s telefonom in televizijo.
- Imaš občutek, da družba, v kateri živiš, spoštuje tvoj jezik, kulturo in vero.
- Imaš občutek, da drugi tvoje mnenje glede socialnih in političnih vprašanj slišijo in upoštevajo.
- Ljudje prihajajo k tebi po različne nasvete.
- Ni te strah, da te bo ustavila policija.
- Veš, kam se obrniti po nasvet in pomoč, če ju potrebuješ.
- Zaradi tvojega porekla te še nikoli ni nihče pogledal postrani.
- Uživaš zadovoljivo socialno in zdravstveno varstvo, ki je primerna tvojim potrebam.
- Počitnice si privoščiš vsaj enkrat letno.
- Svoje prijatelje lahko povabiš k sebi domov na večerjo.
- Tvoje življenje je zanimivo in o svoji prihodnosti razmišljaš zelo pozitivno.
- Imaš možnost študirati in si izbrati poklic, ki te veseli.
- Ni te strah, da bi te nadlegovali ali napadli na cesti ali v medijih.
- Lahko voliš na lokalnih in državnih volitvah.
- S prijatelji in sorodniki lahko odkrito praznuješ vse najpomembnejše verske praznike.
- Brez težav se lahko udeležiš mednarodnega izobraževalnega seminarja ali tečaja v tujini.
- V kino oziroma gledališče lahko greš vsaj enkrat tedensko.
- Za prihodnost tvojih otrok te ne skrbi.
- Nova oblačila si privoščiš vsaj enkrat na tri mesece.
- Lahko se zaljubiš in poročiš z osebo po lastni izbiri.
- Imaš občutek, da družba, v kateri živiš, ceni in spoštuje tvoje sposobnosti.
- Imaš dostop do interneta ter ga redno in koristno uporabljaš.